

kiválóak. Az ablakokról soha sem hiányoznak a tiszta fehér *függönyök* és az elmaradhatatlan *virág*; a szoba minden részében alkalmazott sok színes és fehér *takaró* és *kendő*, (a székelyek és csángók *festékesei* és *rúdi kendői*), a díszes ágynemű és sok mindenféle apróság az, ami kiegészíti a szoba berendezését s mindez a szobát mégis kedvessé és lakályossá teszi. Az ablakfüggönyök, asztalterítők és virágok alkalmazása nem régi keletű, s szerintem nem lehet régibb a XIX. század első felénél, mert ezt az Európaszerte akkor uralkodó ú. n. Biedermeier-stilus hozta általános divatba.

Vidékenkint — az előbb említettekén kívül — kevés különbség van a szobák berendezésében. Inkább a jólét vagy a szegénység az oka a különbözőségeknek. A szegénység inkább megtartja a régi öröklött berendezést, mint a jómódú parasztok, akik jobban utánozzák az úri rend szokásait lakásban, bútorbán is. Vidékek szerint nagyjában négy nagyobb csoportra osztható a magyar parasztház bútorzata. A dunántúli, inkább nyugat felé gravitáló jobbmódú parasztság szobaberendezése a legmodernebb s így természetesen leginkább eltávolodott a régi iránytól. (Ámbár a Dunántúl déli szélén, Göcsejben és az Ormányságban sok régiség található még a bútorbán is.) A második csoportba sorolható az alföldi nép szobája, melynek berendezése, ha nem is mondható szegényesnek, mégis inkább mutatja az elmaradottság jeleit, benyomása kissé józan, rideg. Harmadik csoportnak vehető a Felvidék (palócok, matyók) házai, amely sok régiséget őrzött meg, negyedik pedig az erdélyi magyarság szobája, mely tagadhatlanul színesebb, kedvesebb és hangulatosabb akármelyik más vidékénél.

Azt mondják, minden ház olyan, mint a gazdája, minden szoba olyan, mint a lakója.

Jegyzetek: ¹ Radvánszky Béla, Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században. — ² A magyar honfoglalás kútfői, 173. — ³ Néprajzi Értesítő, X, 75—77.

Cs. Sebestyén Károly.

Lakodalmi kurjantások.

(2-ik közlemény.)

8. *A nézők gúnyolódása.* Az utcára kanyarodó násznépet azonnal körülveszi a gyereksereg; a vőfély apró kalácsot, perecet szór közéjük, de ha nem, vagy keveset szór, azonnal felhangzik a csúfolódás:

Azért nincsen kalácsok,
nem kelt meg a kovászok.¹

Ha nēm annak perecēt,
 düllön föl a szekerék.²
 Szegül lakodalmások,
 de üres a hasatok.³
 Uccu bizony fakilincs,
 az asztalon sēmmi sincs.⁴
 Tál, tángyér elég legyen,
 komlóscipó kevés legyen.⁵
 Gyerünk, mēnyünk vendégségbe,
 három hétig tart egy végbe;
 vigyünk é egy rosta-vizet,
 a nagyharang maj mēgfizet.⁶

Egy egész nagy csoport ilyen menetcsúfolót nem igen szabad túlságosan komolyan vennünk; jórészt inkább pusztá tréfa csinálások, hogy a menetben résztvevőket hasonló tréfás visszavágásokra készítsék, tehát a nép tréfásan kötekedni szerető s az elmés visszavágást élvező természetének megnyilatkozásai. Egy részük menyasszonycsúfoló, és pedig külsejére:

Almárium kis kulcsa,
 a menyasszony de furesa.⁷
 Ez az ucca bírkaacsapás,
 mēnyasszonyunk jaj de csipás.⁸
 Száraz kóró, reszelő,
 férhez megy a meszelő.⁹
 Ez az ucca homokos,
 mēnyasszonyunk pocakos.¹⁰
 Alig megyünk három házig,
 a menyasszony megbabázik.¹¹

természetére:

Ez az ucca meszeletlen,
 mēnyasszonyunk de kedvetlen.¹²
 Menyasszonyunk azít kényes,
 miét a cipőjő fényes.¹³
 Ez az ucca végig szakos,
 mēnyasszonyunk akaratos.¹⁴
 Ez az ucca éére, óra,
 a mēnyasszony kelekóla.¹⁵

korára:

Akármillen vín az asszony,
 ha férhē megy, csak menyasszony.¹⁶
 Öreg asszon, rossz vién karú,
 szégín legín szomorittu.¹⁷
 Ez az utca végig sáros,
 a menyasszony jaj be ráncos.¹⁸
 Ez az utca de gödrös,
 a menyasszony de göthös.¹⁹

Hasonló motívumok vannak a vőlegény-csúfolókban is, azaz külső-csúfolók:

Ság, Sitke, Simonyi,
kapot léánt a Laci.²⁰
Ez az ueca bazsarúza,
a vőlegény jaj de csúnya.²¹
Ha kicsi is a legíny,
mégis lehet vőlegény;
széket tesznek alája,
úgy megyen fel az ágyra.²²

Ha kicsiny is a macska,
mégis föláll a farka.²³
Ez az utca de dombos,
a vőlegény potrohos.²⁴
Ez az utca de güdrös,
vőlegényünk de rücskös.²⁵
Szép szénye van a leánnak,
mind a patyolat rózsának;
nincsen szénye a legénnek,
mind a csepű-lepődőnek.²⁶

kor-csúfolók:

Özvegy embër sz^oarázmalom,
nincs is abba nyugodalom.²⁷

Az együttes menyasszony- és vőlegény-csúfolók a külsőre vagy korra vonatkoznak:

Sárga virág, pipitér,
mi seregünk, amit ér.²⁸
Házasodik a lapát,
elvette a pizskafát.²⁹
Házasodik a katlan,
vöszi a sok mosatlant.³⁰
Vőlegénnek bajca nincsen,
menyasszonnak foga nincsen.³¹
Sose láttam olyan csudát,
vén tehénnek tulok párját.³²
Olyan legyen a vőlegény f . . ka
hogy beérje a menyasszony marka.³³
Kicsi legény, nagy puska,
nagy a hágó, nem bírja.³⁴

Vőfély- és nyoszolyólány-csúfolók:

Fejirtányír mosatlan,
ésű vőfír gondatlan.³⁵
Fejír kendű kékvirágos,
nyoszorulián gyalázatos.³⁶

A menet-csúfolók egy része közvetve menyasszony- vagy nyoszolyóleány-dícsérő:

Fejér virág, pipitér,
menyasszonyuk amit ér.³⁷
Sárgo virág, pipitér,
menyasszonyuk amit ér;
vőlegényük annyit sē,
a vőfirek sēmics csē.³⁸
Fejér virág, pipitér,
nyoszójolány amit ér.³⁹

A többi a menetet szegényességgel csúfolja:

Hosszi bunda, b^üörtarisznya,
gyalog mēnnek, mind a kutya.⁴⁰
Ijuju, lakodalom,
nálunk is lesz, ha akarom,
kutyát, maeskát férhő adom.⁴¹

¹ Somogy mon. 209., Göcsej, Ethn. 11 : 133. — ² Göcsej, Nyr. 8 : 468., Ethn. 11 : 132., Alsólendva, Nyr. 27 : 94. — ³ Mezőlak, NyF. 17 : 62. — ⁴ Lovászpátona, Nyr. 34 : 159. — ⁵ Székelység, Nyr. 31 : 115. — ⁶ Kiskamizsa, Nyr. 9 : 180. — ⁷ Hegyhát vid., Ethn. 11 : 313. — ⁸ Göcsej, Ethn. 11 : 14., Gönczi 339. — ⁹ Diószád, Nyr. 28 : 381., Debrecen, Nyr. 13 : 46. — ¹⁰ Göcsej, Gönczi 338., Lovászpátona, NyF. 34 : 158., Mezőlak, NyF. 17 : 61. — ¹¹ Körmend, Nyr. 2 : 469., Ethn. 11 : 134. — ¹² Göcsej, Gönczi 338. — ¹³ Göcsej, Ethn. 11 : 136. — ¹⁴ Órség, Nyr. 4 : 184. — ¹⁵ Mezőlak, NyF. 17 : 61. — ¹⁶ Nagylózs, Nyr. 31 : 49., Lovászpátona, NyF. 34 : 157. — ¹⁷ Göcsej, Nyr. 8 : 41., 468., Ethn. 11 : 134., Görczi 339. — ¹⁸ Ada, Nyr. 29 : 94. — ¹⁹ Uo. — ²⁰ Lovászpátona, NyF. 34 : 159. — ²¹ Batonya, KálmK. 2 : 160. — ²² Csenger (sgy.), az I. két sor: Mezőlak, NyF. 34 : 158. — ²³ Lovászpátona, NyF. 34 : 158. — ²⁴ Ada, Nyr. 29 : 94. — ²⁵ Ada, Nyr. 29 : 95. — ²⁶ Udvarhely m., Nyr. 11 : 40. — ²⁷ Csitár, Nyr. 29 : 283. — ²⁸ Göcsej, Ethn. 11 : 135. — ²⁹ Felsőbánya, Szmik 365., veszi a szurkálófát, Aranyosszék, Nyr. 4 : 237., Udvarhely m., Nyr. 11 : 40. — ³⁰ Keresztúrfiszék, NGy. 11 : 444. — ³¹ Göcsej, Ethn. 11 : 134., Gönczi 339. — ³² Sorkitótfalú, Ethn. 2 : 68., 7 : 67. — ³³ Bény, Népr. Ért. 1913 : 41. — ³⁴ Kaál, Ethn. 13 : 460. — ³⁵ Göcsej, Ethn. 11 : 134., Gönczi 338. — ³⁶ Uo. — ³⁷ Göcsej, Nyr. 8 : 468., Gönczi 338., Körmend, Nyr. 2 : 469., Hegyhát vid., Ethn. 11 : 313. — ³⁸ Göcsej, Ethn. 11 : 134., Gönczi 338. — ³⁹ Órség, Nyr. 4 : 184. — ⁴⁰ Uo. — ⁴¹ Zenta, MNy. 2 : 420., Bács mon. 348.

9. *A menet visszavágása.* Az ablakban vagy a kisajtóban részvetlenül, gúnyosan vagy nevetve nézőkhöz:

Aki kinéz az ablakon,
istennyila üsse nyakon.¹
Aki minket onnan néz,
leptye még a ződ penisz.²
Aki kinéz a deszka köszt,
viszket annak a lába köszt.³
Aki kiáll a kapuba,
hájjak vele az éccaka.⁴
Aki kiáll az uccára,
birkaharang a nyakára.⁵

Á nézők viselkedésére vonatkoznak:

Aki minket nem dicsér,
pokóba legyen gerencsér.⁶
Aki minket nem szeret,
egye meg az egeret.⁷
Aki esztet irilli,
keze, lába törjön ki.⁸
Ki irigyli életünket,
szopja meg az üvegünket.⁹
Aki minket megítél,
pokálba legyen sintér.¹⁰
Aki minket kicsúfol,
pokolba hason csússzon.¹¹
Aki minket legyaláz,
pokolba legyen kanász.¹²
Aki minket megutál,
nyomja meg a boszorkány
csütörtökön délután,
háromszor egymásután.¹³

Személyeskedő visszavágások:

Ez az ucca kanyarulás,
itt lakik az emse takács.¹⁴
Ez az ucca gidrézs-gödrös,
itt lakik a nak kőgyökös.¹⁵
Ez az utca olyan helység,
körülvette már az inség;
égeti az Isten tüze,
mert sok rossz lány lakik benne.¹⁶

Szajbefogók:

Eje-huja büdösféreg,
haza menny, te éhes lélek.¹⁷
Ne jem marok vadóma,
hágass, tetű-kápolna.¹⁸
Cseriptányírt törd össze,
csempe szádot fogd össze.¹⁹
Kis csutora kobakos,
nő beszáll, té pocakos.²⁰
Háromszögletű hidas,
idő, kutya, nő ugass.²¹
Kalha vállán a tetű,
ne csahó, te naf fülű.²²
Sárgorlépa, réztekenyű,
nő csahu, té csúcsos fejű.²³
Három réfés nyakravaló,
ne csahó, te takonynyaló.²⁴

Eje rare, rare, ré,
ne csahoj, te ganélé.²⁵
Háromágú vasvélla,
rikics, világbolongya.²⁶

¹ Kálmk. 2 : 160., tarka kutya fossa nyakon, Bács mon. 348., Gönczi 339., forduljan még az ágyaman, Jánosfalva, NyF. 29 : 239., ablakán, tájog nőjön a homlokán, Vas. Ujs. 1863 : 371., Részó 333. — ² Kőrmend, Nyr. 2 : 469. — ³ Jánosfalva, NyF. 29 : 39. — ⁴ Ada, NyF. 37 : 61. — ⁵ Göcsej, Nyr. 8 : 468., Ethn. 11 : 134., Gönczi 339., Szombathely, Nyr. 16 : 329., Kőrmend, Nyr. 2 : 469. — ⁶ Vas mon. 374. — ⁷ Abafi—Székely 2 : 99., Kiskanizsa, Ethn. 7 : 191., Bessen-yó, Ethn. 16 : 152., kinevet, Göcsej, Ethn. 11 : 135., Gönczi 339. — ⁸ Ada, NyF. 37 : 61., Bács mon. 348. — ⁹ Bács mon. 348. — ¹⁰ Jánosfalva, NyF. 29 : 39., Göcsej, Ethn. 11 : 135., mel a pokó, belefér, Abafi—Székely 2 : 100. — ¹¹ Alföld, Koszorú, 1864. 2 : 19., Részó 44. — ¹² Batonya, Kálmk. 2 : 160., Bács mon. 348., Somogy mon. 209., Felsősegesd, Ethn. 11 : 400., Göcsej, Ethn. 11 : 135., Gönczi 339., kovács, finánc, Bessen-yó, Ethn. 16 : 152., akasztófán legyen vész, Alföld, Koszorú, 1864. 2 : 19., Részó 44., aki miránk ránk vigyáz, Abafi—Székely 2 : 100., 3—4 sorral is: ott se legyen egyebe, csak é kuli tehene, Kőrmend, Nyr. 2 : 469. — ¹³ Sorkitótfalú, Ethn. 7 : 67. — ¹⁴ Tokores, NyF. 33 : 35. — ¹⁵ Lovászpátona, NyF. 34 : 157. — ¹⁶ Visk, Vas. Ujs. 1863 : 371., Részó 333. — ¹⁷ Abafi—Székely 2 : 101. — ¹⁸ Uo. — ¹⁹ Gönczi 339., nyálos, uo. — ²⁰ Uo. — ²¹ Uo. — ²² Abafi—Székely 2 : 100. — ²³ Gönczi 339. — ²⁴ Abafi—Székely 2 : 101. — ²⁵ Uo. — ²⁶ Uo.

10. *Házasság-bejelentők*: a házasság megkötése után a templomból hazamenet. Búcsú az eskető paptól:

Ez az utca piktoros,
istenvéle, plébános.¹
Fejír galamb leszállott,
isten véle plébános.²
Áld meg Isten azt a papot,
aki minket összeadott.³

A gyűrűadás és áldás megtörténtének bejelentései:

Mindén madár párat kap,
gyűrűt adott ma a pap.⁴
Suosé ösmertük egymást,
mégis ránk atta az áldást.⁵

A kötés erősségét hangoztatják:

Összekötték a kezöket,
összekapcsolták szívöket.⁶
Paptyok előtt azt fogatták,
hogy úk émmást é nem hagyják;
ásó, kapá emisz még,
fekete főd válasz még.⁷
A nagy harang s a nagy kapa
válassza el öket,
hégyses ménkő, záporosó
üsse össze öket.⁸

Három falú, hat határ,
 a mü szíviünk is egy már,
 sem a bíró, sem a pap
 münköt el nem választhat.⁹
 Sëm a borát, sëm a pap,
 minket el nem választhat;
 ásó, kapa váloszt el,
 fekete főd hërvaszt el.¹⁰

A völegény és menyasszony megváltozott állapotát hirdetik; az előbbit csak igen egyszerűen:

Ez az utca jaj de sáros,
 völegínyünk most lett páros.¹¹
 Kicsi csupor, új lábos,
 ez a legíny új házós.¹²

a menyasszony asszonnyá levésének bejelentése azonban sokkal változatosabb:

Itt az öröm, itt a haszon,
 mēgesküdütt a menyasszon.¹³
 Sárga selyem sujtás,
 férjhez ment a pajtás.¹⁴
 Kicsi csupor cserēsnye,
 ez a kis jám menyēske.¹⁵
 Sē nēm asszon, sē nēm lián,
 fejr gyöngy van a nyakán.¹⁶
 Barabási szentegyházbo,
 itt maradt a levánságom.¹⁷
 Jól megnézzik a menyasszont,
 lánybú csinyátunk mink asszont.¹⁸
 Bundás kutyát sē láttunk,
 lánybul asszont csinyátunk.¹⁹
 Most láttunk egy pörge kecskét,
 lánybúl csináltunk menyecskét.²⁰

Az új házások név szerint való bejelentései:

Kisujjamon a köröm,
 Káliékná az öröm;
 uccu, uccu szilvalé,
 Róza lett az Andrásé.²¹
 Levendula mēgágosut,
 Vörös Örszi megpárosut;
 de sok legén járt utánna,
 Mileji Káro lett a párgyo.²²

¹ Göcsej, Ethn. 11 : 153. — ² Uo. 133., Gönczi 337. — ³ Uo., Körmend, Nyr. 2 : 469., Csitár, Nyr. 29 : 283. — ⁴ Szalonta, NGy. 14 : 124., Göcsej, Nyr. 8 : 468., Ethn. 11 : 131., Gönczi 337. — ⁵ Göcsej, Ethn. 11 : 132., Gönczi 337. — ⁶ Szombathely, Nyr. 16 : 329. — ⁷ Uo. — ⁸ Székelység, Nyr. 1 : 327. — ⁹ Mi-

riszló, Lázár 83. — ¹⁰ Göcsej, Nyr. 8 : 468., Ethn. 11 : 132., Körmend, Nyr. 2 : 469., Szarvaskend, Nyr. 16 : 235. — ¹¹ Ada, Nyr. 29 : 95. — ¹² Diósd, Nyr. 28 : 381. — ¹³ Szalonta, NGy. 14 : 124., Göcsej, Ethn. 11 : 132., Gönczi 337., Szarvaskend, Nyr. 16 : 235. — ¹⁴ Bács mon. 348. — ¹⁵ Diósd, Nyr. 28 : 381. — ¹⁶ Göcsej, Ethn. 11 : 132., Gönczi 337. — ¹⁷ Uo. — ¹⁸ Göcsej, Ethn. 11 : 136., Körmend, Nyr. 2 : 469., Szarvaskend Nyr. 16 : 235., Szombathely, Nyr. 16 : 329. — ¹⁹ Tokorcs, NyF. 33 : 36. — ²⁰ Sorkitótfalú, Ethn. 7:67. — ²¹ Zenta, MNy. 2 : 420., Bács mon. 348. — ²² Göcsej, Ethn. 11 : 132., Gönczi 337.

11. Leánybúcsúztatók. Rendesen a II. koszorúslány szokta kiáltani, amikor a fiatalasszonyt az anyai háztól ura házához viszik. Ezek a kiáltások tehát búcsúvételek az édesanyától: a felnevelés megköszönése és bocsánatkérés, hogy a házat elhagyja:

Sárgo madár a víz mellett,
 idésanyám, Isten veled;
 úgyis tudom, fáj a szüved,
 de azért csak Isten veled.¹
 Sárga virág, sárga sás,
 édesanyám, megbocsáss.²
 Kustán Ferenc fejr házo,
 fiérho mēnt a Lidi lányo;
 álgyo Isten házigazdát,
 evüszsük a Lidi lányát.
 Fejr galam száll a házro,
 idésanyám, mēgbocsásson;
 köszönyöm a szüvességit,
 eddig való nevelésit.
 Lovank lába induluba,
 mēnyasszonyunk bucsuzuba;
 elig vuót má a kösergis,
 köszönjük a főnevelist.³

¹ Göcsej, Ethn. 11 : 136. — ² Vas mon. 372. — ³ Gönczi 349., v. ö. még a 2. vsz.-ra Ethn. 11 : 136., 16 : 152.

12. Újasszonyvivők. Az új férj házatól menet indul az új asszonyért, s ezt ilyenféleképen jelentgetik:

Az én csizmám csikorgós,
 menyasszonyhoz masíroz.¹
 Végig mēnünk az uccábo,
 mēnyasszonyunk hajlékábo.²
 Sárga csikó, csengő rajta,
 menyasszonyé mönyünk rajta;
 maj mégálunk egy uccábo,
 a gálambom udvarába.³
 Ere folyik a Gyöngyös,
 ére gyünné örömös.⁴
 Ez az ucca sikeres,
 engēm fene sē keres.⁵

Az anyai háztól visszafelé menet hangoztatott rigmusaik az újasszony hazaviteléről szólnak:

Ez az ueca szöglet,
beleménünk, ha lehet.⁶
Ez az ueca kerékbe,
menünk a közepibe.⁷
Ész szëm búza, ész szëm rozs,
a menyasszont visszük most.⁸
Sárga csiku, csöngű rajta,
hazafelé menünk rajta.⁹
Hazaménünk vacsoráro,
apró mizes pogácsáro.¹⁰
Arany bárány, arany kos,
mindjárt összemennek most.¹¹
Kinyílott a piros rózsza,
menyasszonyunk szakít róla.¹²
Ez az ueca de sáros,
talán királi város.¹³

¹ Somogy mon. 209. — ² Göcsej, Ethn. 11 : 133., Gönczi 337. — ³ Magyar-Bánhegyes, Kálm.K. 2 : 120. — ⁴ Abafi—Székely 2 : 101., Mezőlak, NyF. 17 : 61., Csöngé. NyF. 33 : 36. — ⁵ Lovászpátona, NyF. 34 : 158. — ⁶ Göcsej, Nyr. 8 : 468., Gönczi 337., Simonyi, NyF. 33 : 35. — ⁷ Abafi—Székely 2 : 100. — ⁸ Ada, NyF. 37 : 61., mimgyá haza érünk mos, Batonya, Kálm.K. 2 : 160. — ⁹ Göcsej, Ethn. 11 : 133., Gönczi 337. — ¹⁰ Csöngé, NyF. 33 : 36., Göcsej, Ethn. 11 : 133., Nyr. 8 : 468., Gönczi 337. — ¹¹ Dugonics Példabesz. 2 : 257., Erd. Közm. 31., Fehér m., NGy. 1 : 322; mint gyermekvers, Nyr. 36 : 92. — ¹² Somogy mon. 209. — ¹³ Tokores, NyF. 33 : 36., Somogy mon. 209., Göcsej, Ethn. 11 : 132.

13. *Újasszonybejelentők.* A menyasszonynak ura házához érkezésekor:

Sárga mdár kalitkába,
új menyecske száll a házba.¹
Nyiss ki, rózsám, ki bézártá,
még hoztuk, kit régén vártá.²
Nyisd ki, rózsám, a kapudat,
most visszük a galambodat.³
Nénémasszony, aggyonisten jóestét,
mék hoztuk a barnapiros menyecskét.⁴

¹ Szombathely, Nyr. 16 : 329., Körmend, Nyr. 2 : 469., Szarvaskend Nyr. 16 : 235., Vas mon. 372. — ² Göcsej, Ethn. 11 : 135., Gönczi 339. — ³ Uo. — ⁴ Tokores, NyF. 33 : 36., Göcsej, Ethn. 11 : 136.

14. *Lakoma-kurjantások.* Egy részük az új párral foglalkozik:

Iszik, észik az urávo,
mint a galamb a párjavo.¹
A menyasszon áldomását
mostan isszák s észnek kását.²

Ez ám a finom metit,
kit a menyasszony mégmetit;
itt a káso levő n'ékü,
mégílek 'én legin n'ékü.³

A násznagy és vőfély gondatlansága miatt panaszkodnak:

Gyertyatartó, koppantó,
vőfén uram hallgató.⁴
Fehér szoknya mosatlan,
vőfény uram gondatlan.⁵
Fehér galamb, fehér lúd,
násznagy uram elalutt.⁶
Körű fodros a szoknyám,
vőfény uram, ihatnám.⁷

Bücsúzó:

Má ettünk, ittunk elégét,
itt hagyjuk a vendégeket.⁸
Menyasszonynak, vőlegénynek,
jót kívánunk mindenkinek.⁹

¹ Kliskanizsa, Nyr. 9 : 180. — ² Uo. — ³ Gönczi 339. — ⁴ Órség, Nyr. 4 : 184., Szarvaskend, Nyr. 16 : 235. — ⁵ Körmend, Nyr. 2 : 469., Göcsej, Nyr. 8 : 468. — ⁶ Órség, Nyr. 4 : 184. — ⁷ Göcsej, Nyr. 8 : 468., Ethn. 11 : 137., Órség, Nyr. 4 : 380. — ⁸ Kiskanizsa, Nyr. 8 : 181. — ⁹ Órség, Nyr. 4 : 380.

15. *Stáció-rigmusok.* Útközben u. n. stáció-táncokat tartanak s az ekkor elhangzott táncrigmusok a rendes táncszók, vagy azok a lakodalmas táncszók, amelyek a lakodalmi tánc alatt szokásosak. Teljesen különálló stáció-rigmust csak kettőt találtam. Mindeniket akkor éneklék a lányok, amikor az új asszonyt ura házához vezetik:

Járjunk, járjunk dali táncot,
fúzzunk, fúzzunk rózsaláncot
menyasszonynak, vőlegénynek,
kösse össze őket.¹
Oda menjünk, ahol köllünk,
ahol helyet adnak nekünk;
ahol a bor legédeesebb,
ott a kis lány legkedvesebb;
ahol a bor legsavanyúbb,
ott a kis lány legszomorúbb.²

¹ Jókai Ő. m. 11 : 68. — ² Nyitra mon. 187.

16. *Lakodalmi táncszók.* Kötődések a menyasszonnyal:

Rózsavirág-koszorú,
menyasszonyunk szomorú.¹
Arany bárány, arany kos,
a menyasszony jaj de bús.²

Ez az utca végig sáros,
a menyasszony nagyon ámos.³
Ez a szoba pántlikás,
menyasszonyunk de cáfrás.⁴

vagy a vőlegénnyel:

Víg a gazda, víg a vendég,
de még vígabb a vőlegény.⁵
Fekete tik tollatlan,
vőlegényünk párotlan.⁶
Öveg pohár homálos,
vőlegényünk de ámos.⁷
Ördög vigye a vendéget,
másnak vettem feleséget.⁸

Táncbíztatók:

A menyasszon legelű ül,
bizonyosan táncra készül.⁹
Csípős csollán az árokba,
a menyasszon a sorokba.¹⁰
Cinó, cinó, hegedeszó,
a menyasszonnyâ lenni de jó.¹¹
Kiki táncol a máséval,
vőlegény a magáéval.¹²

Táncrigmusok:

Uccu, lábom, ne hibázz,
mer lakodalomba jársz.¹³
Ez az utca szegelet,
táncolhatsz itt eleget.¹⁴
Az uram a malamba,
én a lakodalamba.¹⁵
Ép fill, kutya fill,
míg a kopasz ipam ill.¹⁶
Csib még, fog még, harab még,
m'ér nem házasodik még.¹⁷
I, nem a tavali,
nem kapot lánt a Jancsi.¹⁸
Fejér szoknyát ránculok,
vőlegényyê tánculok.¹⁹
Piros az én keszkenóm,
vőfély az én szeretóm.²⁰
Fényes csizmám térdig ráncos,
nyoszolyólány kevély táncos.²¹

¹ Göcsej, Nyr. 8 : 468., Ethn. 11 : 136., Gönczi 348., Körmend, Nyr. 2 : 469. — ² Lovászpátona, NyF. 34 : 157. — ³ Bács mon. 348. — ⁴ (Borzas.) Órség, Nyr. 4 : 184. — ⁵ Órség, Nyr. 4 : 380. — ⁶ Göcsej, Ethn. 11 : 132. — ⁷ Göcsej, Nyr. 8 : 468., Gönczi 348., ez az ucca de sáros, uo. — ⁸ kiáltják a vőlegény felé menyasszony-táncoltatás közben, Háromszék, NGy. 11 : 435.,

Órség. Nyr. 4:380. — ⁹ Kiskanizsa, Nyr. 9:181. — ¹⁰ Szarvaskend, Nyr. 16:235. — ¹¹ Kiskanizsa, Nyr. 9:181. — ¹² Sorkitótfalú, Ethn. 7:67. — ¹³ KálmiK. 1:175. — ¹⁴ Szabolcs mon. 164. — ¹⁵ Lázár 60. — ¹⁶ Lovászpatozna, NyF. 34:157. — ¹⁷ Uo. — ¹⁸ Uo. 159. — ¹⁹ Szombathely, Nyr. 16:330. — ²⁰ Sorkitótfalú, Ethn. 7:67. — ²¹ Szalonta. (s. gy.)

A lakodalmi kurjantások tehát a helyzet szerint, amelyben elhangzanak, 16 csoportba sorakoznak: menetindítók, célbejelentők, párbejelentők, párdícsérők, menetdícsérők, hívogatók, házasságdícsérők, a nézők gúnyolódásai, a menet visszavágása, házasságbejelentők, leánybúcsúztatók, újasszonyvivők, újasszonybejelentők, lakomakurjantások, stációrigmusok, lakodalmi tánczók.

Szendrey Zsigmond.

Urál-altáji szó-e a lili vagy lilik madárnév?

Leconte de Lislenek szép költeménye az, melyben a szabadon, magasan szálló vadludak szavára fájón, vágyón figyelnek föl a repülni már nem tudó, rab házi ludak. Börtönömmek, a városnak kövei közül esti sétáimkor így öszfélen sokszor hallgatom én is a látatlan magasságból hangzó gágogást, amint egyik mezőről húznak a vadludak másik mezőre.

Ilyenkor aztán néha nem azt a szokott vadlúdbeszédet halloom, azt a — mondhatnám — kedélyes társalgást, amely a sötétben utazó lúdfalkát annyira jellemzi. Néha, ritkábban ilyen elevenebb, vékonyabb sipogást hallok: *lili, lili, lili* . . .

Mik ezek a virgoncabb szavúak?

A *lilik*.

Most pedig megkövetem az olvasót, ne vessen meg azért, hogy engem, az egykori tanyai lakost, úgy elcsábítanak ezek a tócsa-tükrös Alföld szabad csapatai, hogy a tudományos értekezés kötelező stílusából szinte kiragadnak magukkal. Ennyi fogyatkozást még ne hányjanak szememre, hiszen más nyelvészeket ugyan messzebb elragadtak ezek a pajkos lilik. Elragadtak komoly tudósokat oda, hol maguk a lilik is költeni szoktak, az obi-ugor népek északi tájékaira. Jeles nyelvészek odáig szálltak utánuk kutatásaikban s ott költöttek ők is: ott költötték ki a *lilik* hibás szóegyeztetését.

Anas albifrons, ez *Chernel* szerint magyarul: *lilik* (egyész szám!). *Chernel* szép könyvében ezt olvashatjuk róla (*Chernel: Magyarország madarai* 130. l.):

„Nálunk a *lilik* nem közönséges, bárha őszi vadlúdjáráskor itt-ott akad belőle egy-egy kisebb-nagyobb csapat. Kisebb termete, könnyebb repülése, de meg *klilik, klilik, klek, klek* vagy *klilik, klilik* hangja — amitől magyar nevét is kapta — vonulás közben a magasban is megkülönbözteti a többi vadlúdfajtól. Inkább magában, fajtársaival jár, vagy a vetési ludakhoz csatlakozik, de akkor is külön csapatban marad s nem vegyül igen a nagyobbak közé. A Tisza mentén, Fertőnél, Tisza-